

الله أكبر
الحمد لله
الحمد لله

موضوع: ارگ شیخ بهایی نجف آباد

به کوشش: مزده معینی مجد

به شماره دانشجویی: ۹۱۱۰۳۱۳۲۶

شهروند نجف آباد

درس: تاریخ محلی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر مرتضی نورائی

خرداد ۹۴

مقدمه

ارگ شیخ بهایی نجف اباد یکی از جاذبه های گردشگری این شهر می باشد که در قدیم محل جمع آوری فضولات پرندگان برای کشاورزی بود.ارگ مورد بازسازی قرار گرفت و در حال حاضر محل برگزاری جشن های مختلف و استراحت مردم در چایخانه سنتی آن می باشد.

چکیده

ارگ و یا برج خارون که شامل هفت برج منفرد واقع در بهارستان نجف اباد است؛ در قدیم برای جمع آوری فضولات کبوتران برای کشاورزی مورد استفاده قرار می گرفت و در عصر حاضر با بازسازی آن محلی برای تفریح و جشن های مردم شهر است در کنار ارگ فرهنگسرای خاوران که دارای سالن مطالعه، کتابخانه، نگارخانه و نمایشگاه احداث شد که محل تجمع مردمان اهل هنر و ادب شهر است.

کلید واژه ها: ارگ شیخ بهایی، خارون، برج، کبوترخانه، نجف آباد

ارگ شیخ بهایی

نام: هفت برج خارون (ارگ شیخ بهایی) برگرفته از قنات خارون است.

موقعیت بنا: ارگ شیخ بهایی شهرستان نجف آباد (در ۲۰ کیلومتری اصفهان) واقع در جنوب غربی شهرستان - انتهای خیابان رضایی - بلوار بهارستان در کنار جوی خارون که دیگر اثری از آن نیست می باشد.

تاریخچه بنا: سال ساخت آن دقیقا معلوم نیست احتمالا مربوط به اواخر دوره قاجار و یا اوائل دوره پهلوی می باشد. از تحقیقات محلی فهمیده می شود متعلق به حدود ۷۰ تا ۷۵ سال پیش است.

ویژگی بنا: هفت برج منفرد از هم با ارتفاع ۱۴ متر با دیوارهای گاه گلی با ارتفاع پنج متر بهم متصل شده اند که در زمینی مربعی شکل به مساحت ۳ هزار متر مربع و قطر آن در کف داخلی حدود ۳ متر بوجود آمده که این سبک برج در ایران بی سابقه است. تقسیم بندی برج ها در زوایا و اضلاع دیوارها بعلاوه سردر ورودی بنا که بوسیله هشتی و اتاق هایی در بالا و پایین و زیرزمین ورودی به ارگ را ممکن می سازد که تاثیرات معماری اواخر قاجار در آن به چشم می خورد. پژواک بال کبوتران از تخریب و آسیب به برج جلوگیری می کند و پنجره ها طوری طراحی شده که فقط کبوتر از آن عبور می کند و مانع از عبور پرندگان کوزی مانند عقاب، باز و شاهین باشد.

کاربرد بنا: این مجموعه برای فراهم کردن کود از فضولات کبوتران جهت مصارف کشاورزی ساخته شده است و در زمان حال نیز بعنوان یک مجموعه تفریحی و گردشگری مورد استفاده قرار گرفته است.

بازسازی بنا: این اثر به وسیله شهرداری و تنی چند از میراث دوستان شهر نجف آباد به نام طرح گردشگری ارگ شیخ بهایی بازسازی شده است. اعتبار اولیه طرح هفتاد میلیون تومان بود که با هزینه ای بالغ بر سی صد میلیون تومان پس از دو سال تلاش شهرداری نجف آباد جهت ثبت آن در آثار ملی کشور، تکمیل و مورد بهره برداری قرار گرفت. این بنا توسط شهرداری نجف آباد از سال ۱۳۸۲ مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است و با تبدیل ارگ به مجموعه ی فرهنگی و تفریحی شیخ بهایی، قسمت های دیگر چون آبنما، چایخانه سنتی، محوطه فرهنگی - تفریحی و فضای سبز به ارگ افزوده شد و در سال ۱۳۸۴ به عنوان اولین مجموعه فرهنگی ، گردشگری شهر افتتاح و مورد بهره برداری قرار گرفت و در فهرست آثار ملی ایران به شماره ۳۴۸۱ در ۲۵ فروردین ۱۳۷۹ به ثبت سازمان میراث فرهنگی کشور رسیده است.

(مطهری، نورمحمدی نجف آبادی، ۱۳۹۲، صص ۶، ۹۸-۱۲۵) (یوسفی، ۱۳۹۱، ۲) (یزدانی، ۱۳۸۶، ۷۱)

نتیجه

ارگ شیخ بهایی نجف اباد واقع در قسمت جنوب غربی شهر جلوه ای خاص به این شهر داده است درست است که در زمان قدیم کاربرد این هفت برج فقط در بخش کشاورزی بوده است ولی در زمان حال با بازسازی این بنا و افزوده شدن قسمت هایی دیگر هم چون چاپخانه ی سنتی و احداث فرهنگ سرا در کنار ارگ مثبت این اثر در میراث فرهنگی کشور سبب شد تا این مجموعه از تخریب درامان بماند و تبدیل به بارزش ترین و بهترین جاذبه ی این شهرستان شود و محل برگزاری جشن ها مثل جشن سبزه ها و همایش کنسرت و شب های شعر شهر در فرهنگسرا خاوران کنار ارگ است

منابع

نشریه:

۱. علی یزدانی، نشریه تخصصی میراث گردشگری ایران، هفته سوم، اردیبهشت ۱۳۸۶، شماره ۷۱

کتاب:

۱. مطهری، مهدی، نورمحمدی نجف آبادی، عظیمه، منوگرافی شهرستان نجف آباد از دیدگاه مدیریت و برنامه ریزی، نجف آباد، نشر مولف (مهدی مطهری)، چاپ اول ۱۳۹۲

۲. یوسفی، مرتضی، جاذبه های گردشگری شهر نجف آباد، اصفهان، انتشارات طرح جامع پارسیان، چاپ اول ۱۳۹۱

عکس ها از سایت:

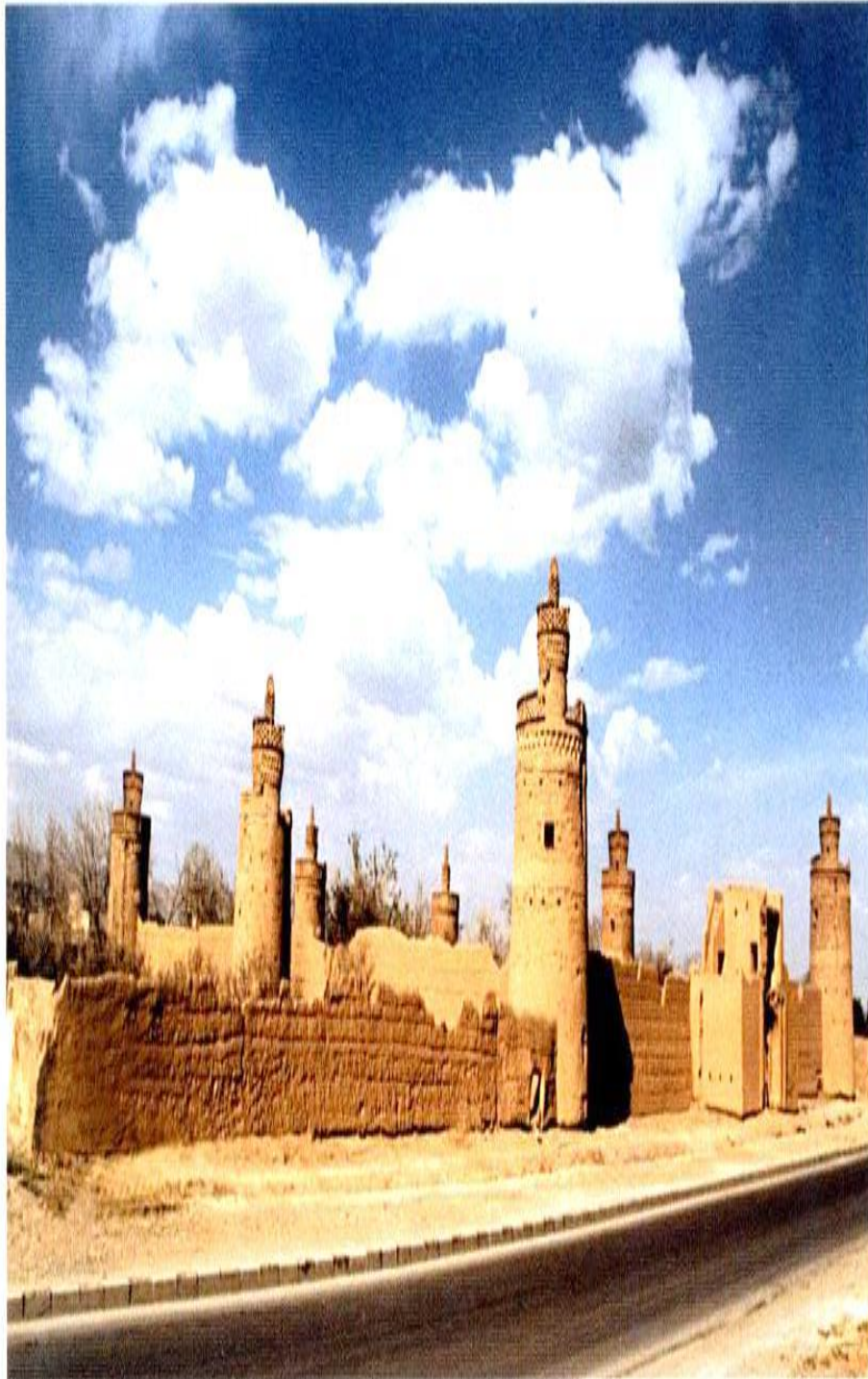
<https://www.najafabad.ir>، ۱ خرداد ۹۴، ساعت ۱۹:۴۵

ارگ شیخ بهائی در قدیم

ارگ شیخ بهائی قبل از بازسازی

ارگ شیخ بهائی بعد از بازسازی

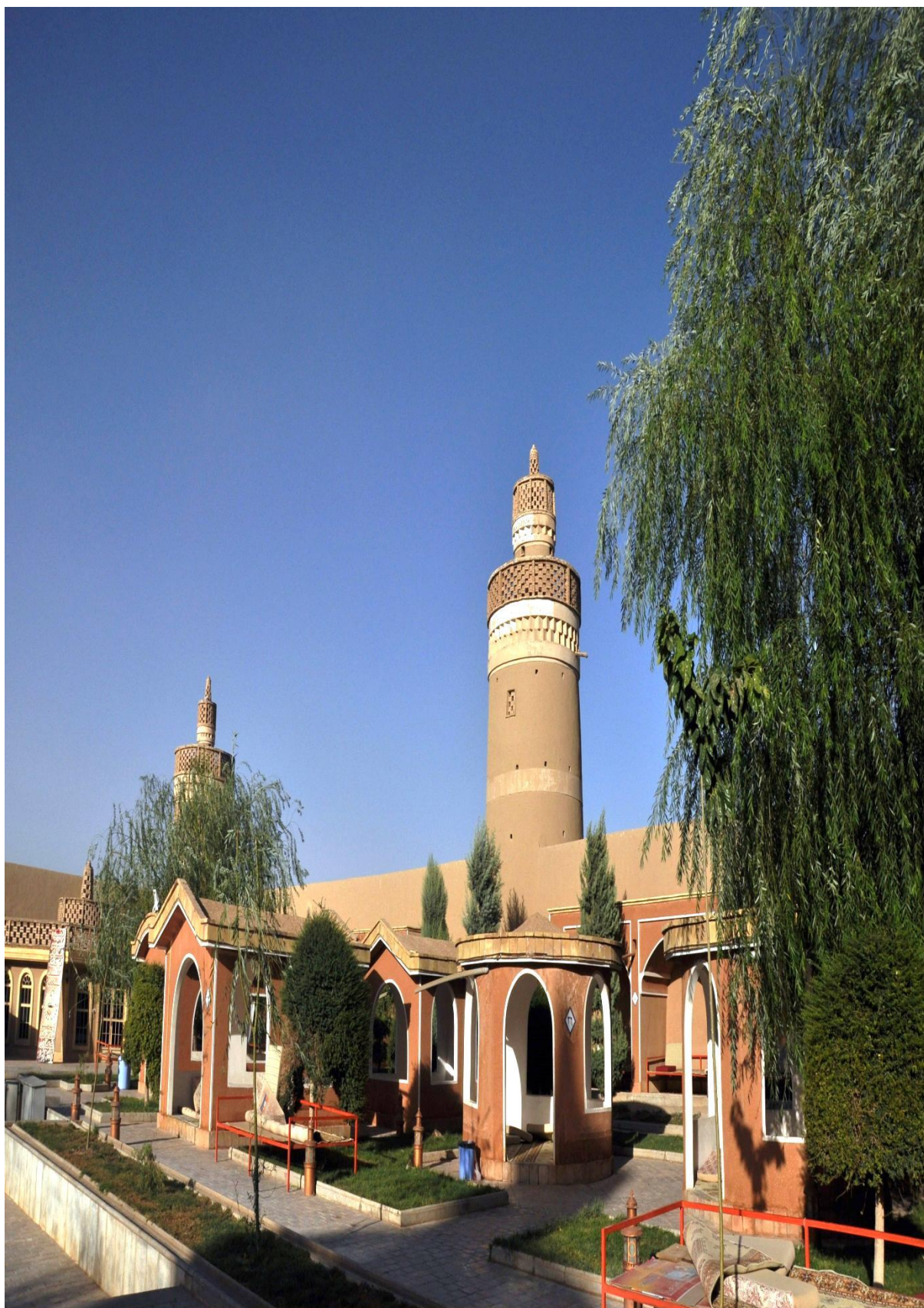

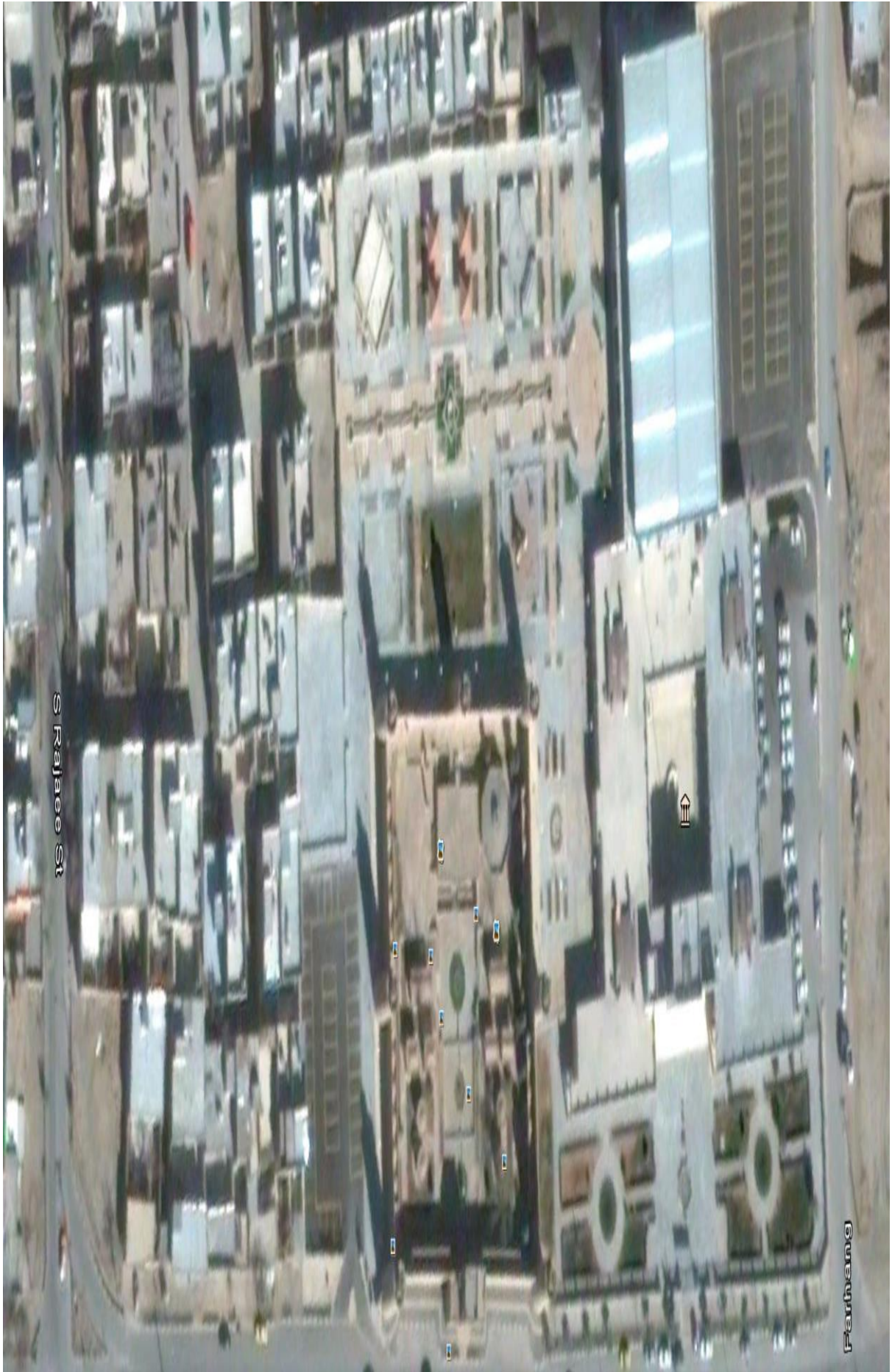

www.fekresabz.ir

هفت برج خارون - فرتور: نوید حسنی

S Rajaei St

Farhang

Blv. Baharestan

© 2015 Google
Image © 2016 DigitalGlobe

Google earth

مجموعه هفت برج ارگ شیخ بهایی

این بنا که بنام برجهای خارون یا هفت برج نامگذاری شده و به صورت هفت برج منفرد از هم با ارتفاع حدود ۱۴ متری به وسیله دیوارهای گاه کلی با ارتفاع ۵ متری هم وصل شده اند. تقسیم بندی برجها در زوایا و اضلاع دیوارها به علاوه سردر ورودی بنا، مجموعه بی نظیر از برج و بارو را به وجود آورده است که از جمله آثار تاریخی شهر به حساب می آید و جز آثار ملی نیز به ثبت رسیده است. (شماره ۲۴۸۱)

این بنا در سال ۱۳۸۴ به همت شورای اسلامی شهر و شهرداری نجف آباد مرمت و بازسازی شده و به عنوان اولین مجموعه گردشگری شهر نجف آباد در سال ۱۳۸۴ به بهره برداری رسیده است.